TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2007. gada 11. septembrī *

Lieta C-287/05

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam,

ko *Centrale Raad van Beroep* (Nīderlande) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2005. gada 15. jūlijā un kas Tiesā reģistrēts 2005. gada 18. jūlijā, tiesvedībā

D. P. W. Hendrix

pret

Raad van Bestuur van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji P. Janns [*P. Jann*], K. V. A. Timmermanns [*C. W. A. Timmermans*], A. Ross [*A. Rosas*], K. Lēnarts [*K. Lenaerts*], P. Kūris [*P. Kūris*] un E. Juhāss [*E. Juhász*], tiesneši Dž. Arestis [*G. Arestis*], E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], M. Ilešičs [*M. Ilešič*], J. Malenovskis [*J. Malenovský*], U. Lehmuss [*U. Lõhmus*] un Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*] (referents),

* Tiesvedības valoda — holandiešu.

ģenerāladvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],
sekretāre M. Ferreira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2006. gada 14. novembrī,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— D. P. V. Hendriksa [*D. P. W. Hendrix*] vārdā — J. Klinkerte [*J. Klinkert*], *advocaat*,

— *Raad van Bestuur van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen* vārdā — F. V. M. Keunens [*F. W. M. Keunen*], *Senior jurist*,

— Nīderlandes valdības vārdā — H. H. Sevenstere [*H. G. Sevenster*] un M. de Hrāfe [*M. de Grave*], pārstāvji,

— Apvienotās Karalistes valdības vārdā — K. Vaita [*C. White*] un Z. Braienstons-Kross [*Z. Bryanston-Cross*], pārstāvji, kuriem palīdz D. Andersons [*D. Anderson*], *QC*,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — D. Martins [*D. Martin*] un P. van Nufels [*P. van Nuffel*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus tiesas sēdē 2007. gada 29. martā,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretējams 4. panta 2.a punkts Padomes 1971. gada 14. jūnija Regulā (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, kas grozīta un atjaunota ar Padomes 1996. gada 2. decembra Regulu (EK) Nr. 118/97 (OV 1997, L 28, 1. lpp.), kuru groza Padomes 1998. gada 4. jūnija Regula (EK) Nr. 1223/98 (OV L 168, 1. lpp.; turpmāk tekstā — "Regula Nr. 1408/71"), kā arī par EKL 12., 18., 39. panta un Padomes 1968. gada 15. oktobra Regulas (EEK) Nr. 1612/68 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā (OV L 257, 2. lpp.) 7. panta 1. punkta interpretāciju.

2 Šis lūgums ir iesniegts prāvā starp Hendriksu un *Raad van Bestuur van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen* (Darba ņēmēju apdrošināšanas pārvaldes institūta valde, turpmāk tekstā — "*UWV*"). Prasītājs pamata prāvā apstrīd minētās iestādes atteikumu piešķirt pabalstu, ko izmaksā, pamatojoties uz 1997. gada 24. aprīļa Likumu par darba nespējas pabalstiem jauniešiem invalīdiem (*Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten, Stb. 1997,* Nr. 177; turpmāk tekstā — "*Wajong*"), tāpēc, ka viņš nedzīvo Nīderlandē.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

3 Regulas Nr. 1408/71 2. pantā ir noteiktas personas, uz kurām tā attiecas, un tā 1. punktā ir noteikts:

"Šī regula attiecas uz darbiniekiem [..], uz kuriem attiecas vienas vai vairāku dalībvalstu tiesību akti un kuri ir kādas dalībvalsts pilsoņi, [..] kā arī viņu ģimenes locekļiem vai viņus kā apgādniekus zaudējušiem ģimenes locekļiem."

4 Atbilstoši Regulas Nr. 1408/71 4. pantam, kura nosaukums ir "Jautājumi, uz kuriem attiecas šī regula [Materiālā piemērošanas joma]":

"1. Šī regula attiecas uz visiem tiesību aktiem, kuri skar šādas sociālā nodrošinājuma jomas:

a) slimības un maternitātes pabalsti;

b) invaliditātes pabalsti, to skaitā pabalsti, kuru uzdevums ir saglabāt vai uzlabot pelnītspēju;

[..]

2.a Šī regula attiecas arī uz īpašajiem uz iemaksām nebalstītiem pabalstiem [speciālajiem no iemaksām neatkarīgajiem pabalstiem], kuri paredzēti tiesību aktos vai sistēmās, kas nav 1. punktā minētās vai kas ir izslēgtas ar 4. punktu, gadījumos, kad šādi pabalsti ir domāti:

a) vai nu lai nodrošinātu papildu segumu, aizvietojuma segumu vai palīgsegumu pret riska veidiem, ko aptver 1. punkta no a) līdz h) apakšpunktā paredzētās sociālā nodrošinājuma jomas, vai arī

b) vienīgi kā konkrētā invalīdu aizsardzība.

[..]

4. Šo regulu nepiemēro attiecībā uz sociālo [..] palīdzību [..]."

5 Attiecībā uz speciālajiem no iemaksām neatkarīgajiem pabalstiem, kas norādīti Regulas Nr. 1408/71 4. panta 2.a punktā, šīs regulas 10.a panta 1. punktā ir paredzēts:

"Regulas 10. panta un III sadaļas noteikumus nepiemēro speciālajiem no iemaksām neatkarīgajiem pabalstiem, kas minēti 4. panta 2.a punktā. Personas, kam piemēro šo regulu, saņem šos pabalstus vienīgi tajā dalībvalstī, kurā tās dzīvo, un saskaņā ar minētās dalībvalsts tiesību aktiem, ciktāl šie pabalsti ir minēti IIa pielikumā. Pabalstus izmaksā dzīves vietas institūcija uz sava rēķina."

6 Regulas Nr. 1408/71 IIa pielikuma J punktā pabalsti, kurus Nīderlandē piešķir atbilstoši *Wajong*, ir klasificēti kā speciāli no iemaksām neatkarīgi pabalsti.

7 Regulas Nr. 1612/68 7. pantā, kas pieņemts, lai piemērotu EK līguma normas par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, noteikts:

"1. Darba ņēmējam, kas ir dalībvalsts pilsonis, citā dalībvalstī pilsonības dēļ nedrīkst piemērot citādus darba un nodarbinātības nosacījumus kā minētās valsts darba ņēmējiem, īpaši attiecībā uz atalgojumu, atlaišanu un bezdarba gadījumā — atjaunošanu darbā vai atkārtotu pieņemšanu darbā.

2. Šāds darba ņēmējs bauda tādas pašas sociālās un nodokļu priekšrocības kā attiecīgās valsts darba ņēmēji.

[..]"

Valsts tiesiskais regulējums

8 1966. gada 18. februāra Likumā par apdrošināšanu darba nespējas gadījumam (*Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzerkering, Stb. 1966*, Nr. 84; turpmāk tekstā — "*WAO*") paredzēta darbinieku apdrošināšana pret risku zaudēt ienākumus ilgstošas darba nespējas dēļ. Šo apdrošināšanu finansē no iemaksām, ko darba devēji veic par darba algu, ko tie maksā saviem darbiniekiem. Lai saņemtu *WAO* paredzēto pabalstu, darba ņēmējam ir jābūt apdrošinātam laikā, kad iestājusies darba nespēja.

9 Līdz 1998. gada 1. janvārim ar 1975. gada 11. decembra likumu par vispārēju apdrošināšanu darba nespējas gadījumam (*Algemene Arbeidsongeschiktheidswet, Stb. 1975*, Nr. 674; turpmāk tekstā — "*AAW*") bija izveidota vispārēja obligāta visu iedzīvotāju apdrošināšana pret ilglaicīgas darba nespējas radītajām finansiālajām sekām.

10 *AAW* tika aizstāts, pirmkārt, ar 1997. gada 24. aprīļa Likumu par pašnodarbināto personu apdrošināšanu darba nespējas gadījumam (*Wet arbeidsongeschiktheids-verzekering zelfstandigen, Stb. 1997*, Nr. 176), kas attiecās uz pašnodarbinātām personām, un, otrkārt, ar *Wajong*, lai pasargātu jauniešus invalīdus no ilglaicīgas darba nespējas radītajām finanšu sekām.

11 *Wajong* ir paredzēts minimāls pabalsts jauniešiem, kurus jau pirms iesaistīšanās darba tirgū ir skārusi pilnīga vai daļēja ilglaicīga darba nespēja. Par jauniešiem invalīdiem tiek uzskatīti iedzīvotāji, kuri ir darba nespējīgi, jau sasniedzot septiņpadsmit gadu vecumu, vai kuri, ja viņi par tādiem kļuvuši vēlāk, ir studējuši vismaz sešus mēnešus gadā tieši pirms dienas, kurā radusies darba nespēja. Pabalstu nevar saņemt pirms astoņpadsmit gadu sasniegšanas.

12 Atbilstoši *Wajong* maksātā pabalsta apmērs ir atkarīgs no darba nespējas apmēra — kurai ir noteikta 25 % robeža —, un pilnīgas darba nespējas gadījumā tas var sasniegt 70 % no likumā noteiktās minimālās algas. Tiesības uz šo pabalstu nav atkarīgas ne no prēmijas vai iemaksas veikšanas, ne arī no saņēmēja personīgajiem līdzekļiem. Tomēr šo pabalstu var samazināt, ja saņēmējam ir ienākumi no darba vai tas pārklājas ar citiem darba nespējas pabalstiem.

13 *Wajong* paredzēto pabalstu maksā *Arbeidsongeschiktheidsfonds jonggehandicapten* (Jauniešu invalīdu darba nespējas fonds), un to finansē Valsts kase [*Wajong* 64. panta a) punkts].

14 Atšķirībā no *AAW*, kurā šajā sakarā nebija paredzēti nekādi ierobežojumi, *Wajong* paredzētā pabalsta izmaksāšana ārpus valsts teritorijas nav iespējama. *Wajong* 17. panta 1. punktā faktiski ir noteikts, ka "tiesības uz darba nespējas pabalstu izbeidzas [..] nākamā mēneša pirmajā dienā, kopš jaunietis invalīds pārcēlies uz dzīvi ārpus Nīderlandes".

15 Tomēr izņēmums no šī noteikuma ir iespējams, ja tiesību saņemt pabalstu pārtraukšana radītu "lielu netaisnību" (*Wajong* 17. panta 7. punkts).

16 2003. gada 29. aprīļa lēmumā *UWV* precizēja, ka "liela netaisnība" ir tad, ja jaunietim invalīdam ir svarīgi iemesli apmesties uz dzīvi ārpus Nīderlandes un var paredzēt, ka pārtraukšana maksāt šo pabalstu viņam būtiski kaitēs. Par svarīgiem iemesliem cita starpā uzskata noteikta ilguma ārstēšanos, reintegrācijas iespējas paveroša darba piedāvājuma pieņemšanu vai nepieciešamību doties līdzi personām, no kurām jaunietis invalīds ir atkarīgs, ja šīm personām ir jādodas prom no Nīderlandes.

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

17 Hendrikss ir dzimis 1975. gada 26. septembrī un ir Nīderlandes pilsonis. Viņam ir neliela garīga invaliditāte. 1993. gada 26. septembrī viņam tika piešķirts pabalsts

saskaņā ar *AAW*, kas 1998. gada 1. janvārī tika pārveidots par pabalstu atbilstoši *Wajong*. Vienmēr ir ticis uzskatīts, ka Hendriksam piemīt darba nespēja 80–100 % apmērā, jo brīvajā darba tirgū nav pietiekami darba vietu, kas būtu objektīvi pielāgotas viņa iemaņām un spējām.

18 Kopš 1994. gada 1. februāra Hendrikss strādāja pielāgotā darba vietā *Formido Bouwmarkt* algu dienestā Mārstrihtā (Nīderlande). Par šo darbību viņš saņēma algu, bet turpināja saņemt pabalstu atbilstoši *Wajong*, kas bija samazināts, ņemot vērā viņa algu. Viņš nav veicis profesionālu darbību ārpus Nīderlandes.

19 1999. gada 1. jūnijā Hendrikss pārcēlās uz dzīvi uz Beļģiju un turpināja strādāt Nīderlandē. Ar 1999. gada 28. jūnija lēmumu *UWV* nolēma šajā gadījumā izbeigt maksāt Hendriksam pabalstu atbilstoši *Wajong* no 1999. gada 1. jūlija, tādējādi piemērojot šī likuma 17. panta 1. punkta sākumu un c) apakšpunktu, kurā paredzēts, ka pabalsta izmaksa izbeidzas, sākot no pirmā mēneša pirmās dienas, kas seko tam mēnesim, kurā jaunietis invalīds ir pārcēlis savu dzīves vietu ārpus Nīderlandes.

20 Ar 1999. gada 17. septembra lēmumu *UWV* paziņoja, ka Hendriksa iesniegtā sūdzība par 1999. gada 28. jūnija lēmumu nav pamatota.

21 Ar 2001. gada 16. marta spriedumu *Rechtbank Amsterdam* [Amsterdamas tiesa] Hendriksa iesniegto sūdzību par 1999. gada 17. septembra lēmumu atzina par nepamatotu. Hendrikss par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *Centrale Raad van Beroep* [Pēdējās instances administratīvo lietu tiesa].

22 Uzskatot, ka strīda risinājumam ir vajadzīga Kopienu tiesību interpretācija, *Centrale Raad van Beroep* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai *Wajong* paredzētais pabalsts, kas minēts Regulas Nr. 1408/71 IIa pielikumā, ir uzskatāms par speciālu no iemaksām neatkarīgu pabalstu Regulas Nr. 1408/71 4. panta 2.a punkta nozīmē un tādējādi tādām personām kā apelācijas pamata prāvā iesniedzējs ir piemērojams vienīgi ar tās 10.a pantu ieviestais saskaņojošais regulējums? Vai, atbildot uz šo jautājumu, ir nozīme tam, ka ieinteresētā persona sākotnēji ir saņēmusi *AAW* paredzēto pabalstu jauniešiem invalīdiem, kas 1998. gada 1. janvārī ir pilnībā pārveidots par pabalstu atbilstoši *Wajong*?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai darba ņēmējs var atsaukties uz EKL 39. pantu, kas ir īstenots ar Regulas Nr. 1612/68 7. pantu, dalībvalstī, kuras pilsonis viņš ir, ja viņš ir strādājis tikai šajā dalībvalstī, bet dzīvo citā dalībvalstī?

3) Ja atbilde uz pirmo un otro jautājumu ir apstiprinoša, vai EKL 39. pants, kas īstenots ar Regulas Nr. 1612/68 7. pantu, ir jāsaprot tā, ka ar to ir saderīga tiesiskā regulējuma norma, kurā pabalsta piešķiršanai un turpinātai izmaksāšanai paredzēts nosacījums, ka ieinteresētās personas dzīvesvieta ir dalībvalsts teritorijā, kurā tiesiskais regulējums ir piemērojams, ja šajā tiesiskajā regulējumā paredzēts speciāls no iemaksām neatkarīgs pabalsts Regulas Nr. 1408/71 4. panta 2.a punkta nozīmē un tas ir minēts šīs regulas IIa pielikumā?

4) Ja atbilde uz pirmo un otro jautājumu ir apstiprinoša, bet atbilde uz trešo jautājumu — noliedzoša, vai Kopienu tiesības (tajā skaitā Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punkts un EKL 39. pants, kā arī EKL 12. un 18. pants) ir jāinterpretē tā, ka būtībā ir iespējams pietiekami pamatot dzīves vietas nosacījuma iekļaušanu *Wajong* attiecībā uz Eiropas Savienības pilsoni, kurš Nīderlandē strādā pilnu darba laiku un uz kuru līdz ar to attiecas tikai Nīderlandes tiesības?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

23 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai pabalsts, kas tiek maksāts atbilstoši *Wajong*, ir speciāls no iemaksām neatkarīgs pabalsts, uz kuru attiecas Regulas Nr. 1408/71 4. panta 2.a punkts, skatīts kopā ar 10.a pantu, no kā izriet, ka tā piešķiršanai var likumīgi noteikt dzīves vietas nosacījumu. Tā jautā arī, vai ir lietderīgi ņemt vērā prasītāja pamata prāvā iepriekšējo situāciju.

Tiesai iesniegtie apsvērumi

24 Prasītājs pamata prāvā apgalvo, pirmkārt, ka tikai tos pabalstus, uz kuriem neattiecas Regulas Nr. 1408/71 4. panta 1. punktā minētie tiesību akti, var uzskatīt par speciāliem no iemaksām neatkarīgiem pabalstiem.

25 Otrkārt, viņš apgalvo, ka pabalsts, kas piešķirts, pamatojoties uz vajadzību, ir speciāls pabalsts. Viņš apgalvo arī, ka *Wajong* paredzētā pabalsta mērķis ir segt ienākumu samazinājumu, kas rodas, iestājoties vienam no Regulas Nr. 1408/71 4. panta 1. punktā norādītajiem riskiem.

26 Prasītājs pamata prāvā piebilst, ka minētais pabalsts aizstāja citu pabalstu, kuru piešķīra atbilstoši *AAW* un kuru varēja izmaksāt ārpus valsts teritorijas. Viņš no tā secina, ka viņš var atsaukties uz pārejas noteikumiem, kas ir minēti 2. pantā Padomes 1992. gada 30. aprīļa Regulā (EEK) Nr. 1247/92, ar ko grozīta Regula Nr. 1408/71 (OV L 136, 1. lpp.), un tādējādi, viņaprāt, pabalsts ir jāizmaksā ārpus valsts teritorijas.

27 Atbildētāja pamata prāvā uzskata, ka *Wajong* paredzētais pabalsts ir speciāls pabalsts, jo tas neaizstāj ienākumu zudumu (šādā gadījumā ir runa par sociālās palīdzības pabalstu), bet gan balstīts uz ienākumu zuduma prezumpciju, nepielīdzinot jauniešus invalīdus darba ņēmējiem.

28 Nīderlandes valdība uzskata, ka minētais pabalsts ir aizstājējs pabalsts, kas paredzēts personām, kas neatbilst apdrošināšanas nosacījumiem, lai saņemtu parastu invaliditātes pabalstu.

29 Eiropas Kopienu Komisija uzskata, ka *Wajong* paredzētais pabalsts ir jaukts pabalsts, kas pieder vienlaikus gan pie sociālās nodrošināšanas, gan sociālās palīdzības.

30 Tādējādi minētais pabalsts ir speciāls pabalsts, jo, lai gan tas sedz tādus pašus riskus, tas attiecas uz personām, kuras profesionālā stāža trūkuma dēļ nekad nav bijušas apdrošinātas, piemērojot *WAO* vai 1997. gada 24. aprīļa Likumu par darba nespējas pabalstiem pašnodarbinātām personām, turklāt viņām nekad nav bijusi šāda iespēja.

31 Visbeidzot, atbildētāja pamata prāvā, Nīderlandes valdība un Komisija uzskata, ka tam, ka Hendrikss saņēma līdzīgu pabalstu, pamatojoties uz citu tiesību aktu pirms pabalsta atbilstoši *Wajong* ieviešanas, šajā lietā nav nozīmes.

32 Apvienotās Karalistes valdība uzskata, ka, lai *Wajong* paredzēto pabalstu varētu kvalificēt kā speciālu no iemaksām neatkarīgu pabalstu, tam ir jāatbilst gan tiem materiāltiesiskajiem nosacījumiem, kas noteikti speciālam pabalstam, gan tiem, kas noteikti no iemaksām neatkarīgam pabalstam, un tam ir jābūt minētam Regulas Nr. 1408/71 IIa pielikumā ietvertajā sarakstā.

33 Attiecībā uz to, ka pabalsts nav atkarīgs no iemaksām, Apvienotās Karalistes valdība uzskata, ka, tā kā *Wajong* paredzētais pabalsts tiek finansēts no valsts budžeta, tam piemīt šāda īpašība.

34 Attiecībā uz jautājuma otro daļu Apvienotās Karalistes valdība uzskata, ka nav nozīmes tam, ka prasītājs pamata prāvā sākotnēji ir saņēmis pabalstu, kas vienlaikus atšķiras un ir līdzīgs, jo šī situācija negroza iesniedzējtiesas uzdotā jautājuma būtību.

Tiesas atbilde

— Par jautājuma pirmo daļu

35 2006. gada 6. jūlija spriedumā lietā C-154/05 *Kersbergen-Lap* un *Dams-Schipper* (Krājums, I-6249. lpp.) Tiesa ir atzinusi, ka pabalsts, kas tiek maksāts atbilstoši *Wajong*, ir speciāls no iemaksām neatkarīgs pabalsts Regulas Nr. 1408/71 4. panta 2.a punkta nozīmē.

— Par jautājuma otro daļu

36 Iepriekš minētajā spriedumā lietā *Kersbergen-Lap* un *Dams-Schipper* (43. punkts) Tiesa ir atzinusi, ka persona, kas atrodas tādā situācijā kā prasītājs pamata prāvā, nevar atsaukties ne uz kādām tiesībām saglabāt priekšrocības, kas iegūtas atbilstoši *AAW* pirms *Wajong* pieņemšanas. No tā izriet, ka juridiskās sekas (iespējas izmaksāt ārpus valsts teritorijas pabalstu, kas piešķirts atbilstoši *Wajong*, esamība vai neesamība), kuras ir radījusi dzīves vietas pārcelšana ārpus Nīderlandes, ir jāpārbauda, ņemot vērā tiesību normas, kas piemērojamas jaunā institūta nodibināšanas laikā, t.i., ņemot vērā jaunās tiesību normas.

37 Turklāt attiecībā uz prasītāja pamata prāvā argumentu, kas pamatots ar Regulas Nr. 1247/92 2. pantu, lai gan personas, kas pirms 1992. gada 1. jūnija, datuma, kad minētā regula stājās spēkā, saņēma atbilstoši *AAW* pabalstu vai atbilda tā saņemšanas nosacījumiem saskaņā ar minēto 2. pantu var turpināt atsaukties uz atteikšanās no noteikumiem par dzīves vietu principu, kas paredzēts Regulas Nr. 1408/71 10. pantā, turpretim uz personām, kas kā prasītājs pamata prāvā atbilda šiem nosacījumiem tikai pēc minētā datuma, attiecas šīs regulas 10.a pants (šajā sakarā skat. 1998. gada 11. jūnija spriedumu lietā C-297/96 *Partridge*, *Recueil*, I-3467. lpp., 39. punkts).

38 Tātad, ņemot vērā iepriekš minēto, iesniedzējtiesai ir jāatbild, ka tāds pabalsts, kāds tiek maksāts atbilstoši *Wajong*, ir uzskatāms par speciālu no iemaksām neatkarīgu pabalstu Regulas Nr. 1408/71 4. panta 2.a punkta nozīmē un tādējādi personām, kas atrodas tādā situācijā kā prasītājs pamata prāvā, ir piemērojams vienīgi ar tās 10.a pantu ieviestais saskaņojošais regulējums un ka šo pabalstu var likumīgi piešķirt tikai personām, kas dzīvo dalībvalsts, kas nodrošina minēto pabalstu, teritorijā. Apstāklis, ka ieinteresētā persona agrāk saņēma pabalstu jauniešiem invalīdiem, kas bija izmaksājams ārpus valsts teritorijas, neietekmē minēto tiesību normu piemērošanu.

Par otro un trešo jautājumu

39 Ar otro un trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai prasītājs pamata prāvā var atsaukties uz EKL 39. pantu, kas ir īstenots ar Regulas Nr. 1612/68 7. pantu, un šādā gadījumā, vai viņa situācijā šīs tiesību normas pieļauj, ka viņa gadījumā atbilstoši *Wajong* piešķirtā pabalsta izmaksa ir pārtraukta tādēļ, ka viņš ir pametis Nīderlandi.

Tiesai iesniegtie apsvērumi

40 Prasītājs pamata prāvā apgalvo, ka viņš ir jāuzskata par darba ņēmēju, kas īsteno tiesības brīvi pārvietoties Kopienu tiesību nozīmē. Viņš balstās it īpaši uz lietu *Terhoeve* (1999. gada 26. janvāra spriedums lietā C-18/95, *Recueil*, I-345. lpp.), kurā Tiesa ir atzinusi, ka ikviens Kopienu pilsonis, kas izmanto darba ņēmēju tiesības brīvi pārvietoties un kas ir veicis profesionālu darbību citā dalībvalstī, ietilpst Regulas Nr. 1612/68 piemērošanas jomā neatkarīgi no viņa dzīves vietas un pilsonības. Viņš uzsver, ka lietā *Meints* (1997. gada 27. novembra spriedums lietā C-57/96, *Recueil*, I-6689. lpp.) Tiesa ir atzinusi, ka Regula Nr. 1612/68 kā

nosacījumu sociālas priekšrocības piešķiršanai neļauj paredzēt, ka tās saņēmējs dzīvo tajā dalībvalstī, kurai viņam ir jāsniedz pabalsts.

41 Atbildētāja pamata prāvā atzīst, ka indivīds arī var atsaukties uz EKL 39. pantu, vēršoties pret dalībvalsti, kurā viņš dzīvo, ja viņš ir izmantojis tiesības brīvi pārvietoties (skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā *Terhoeve*, 27. un 28. punkts). Tomēr tā apgalvo, ka šo tiesību īstenošanai ir jāsakrīt ar pārcelšanos uz dzīvi citā dalībvalstī, lai veiktu vai turpinātu veikt saimniecisku darbību vai vismaz uzrādītu saistību ar profesionālu darbību nākotnē vai tagadnē.

42 Hendriksa situācija bija citādāka. Viņš, protams, bija pametis savu izcelsmes valsti, bet tikai tādēļ, lai dzīvotu citā dalībvalstī un nevis lai veiktu tur profesionālu darbību. Tā kā viņš nekad nav strādājis ārpus Nīderlandes, viņš nekad nav izmantojis tiesības brīvi pārvietoties. Atbildētāja pamata prāvā uzskata, ka attiecībā uz EKL 39. pantu ir jātransponē argumentācija, ko Tiesa ir veikusi brīvības veikt uzņēmējdarbību jomā 1993. gada 26. janvāra spriedumā lietā C-112/91 *Werner* (*Recueil*, I-429. lpp.). Šajā spriedumā tā atzina, ka tikai tas, ka persona dzīvo dalībvalstī, neveicot tur uzņēmējdarbību, nav pietiekams ārvalstnieka tiesisko statusu raksturojošs elements, lai varētu piemērot EKL 43. pantu.

43 Nīderlandes valdība un Komisija norāda būtībā tos pašus argumentus, kurus izvirzījusi atbildētāja pamata prāvā.

44 Apvienotās Karalistes valdība atgādina arī, ka risinājums iepriekš minētajā spriedumā lietā *Terhoeve* nav piemērojams pamata lietā. Tā uzskata, ka Hendriksu nevar uzskatīt par darba ņēmēju, kas izmanto tiesības brīvi pārvietoties, un norāda cita starpā ne tikai uz risinājumu lietā, par kuru ir taisīts iepriekš minētais spriedums lietā *Werner*, bet arī uz ģenerāladvokāta Džeikobsa [*Jacobs*] secinājumu lietā *Hoever*

un *Zachow* 93.–97. punktu (1996. gada 10. oktobra spriedums apvienotajās lietās C-245/94 un C-312/94, *Recueil*, I-4895. lpp.). Atbilstoši tam Regula Nr. 1612/68 attiecas tikai uz tiem darba ņēmējiem, kas ir vienas dalībvalsts pilsoņi, bet strādā citā dalībvalstī. Tādējādi, ņemot vērā Hendriksa situāciju, viņu nevar uzskatīt par darba ņēmēju, kas īsteno tiesības brīvi pārvietoties un tādēļ var atsaukties uz Regulas Nr. 1612/68 normām.

Tiesas atbilde

45 Atbilstoši pamata lietas apstākļiem Hendrikss kopš 1994. gada 1. februāra strādāja būvmateriālu veikalā Nīderlandē. 1999. gada 1. jūnijā Hendrikss pārcēlās uz dzīvi Beļģijā, bet tomēr saglabāja savu darba vietu Nīderlandē, sākotnēji tajā pašā veikalā, kur viņš saņēma atlīdzību, kas bija mazāka par likumā noteikto minimālo algu. Šo atlīdzību papildināja pabalsts, kas tika piešķirts atbilstoši *Wajong*. Pēc tam, kad *UWV* ar 1999. gada 28. jūnija lēmumu pārtrauca izmaksāt minētos pabalstus, sākot no 1999. gada 1. jūlija, un darba devējs atteicās palielināt algu, viņš pārtrauca šīs darba attiecības. Tomēr, sākot no 1999. gada 5. jūlija, Hendrikss strādāja citā būvmateriālu veikalā, kurā viņš saņēma likumā noteikto minimālo algu. 2001. gadā Hendrikss no jauna apmetās uz dzīvi Nīderlandē.

46 Tātad pamata prāvas pamatā ir situācija, kad persona, kas, saglabājot algotu darbu izcelsmes valstī, ir pārcēlusi savu dzīves vietu uz citu dalībvalsti, vēlāk ir atradusi citu algotu darbu izcelsmes valstī. Apstāklis, ka Hendrikss pēc apmešanās uz dzīvi Beļģijā turpināja strādāt Nīderlandē, vēlāk mainīja darba devēju tajā pašā valstī, viņam piešķir migrējoša darba ņēmēja statusu un līdz ar to visā laika posmā, par kuru ir runa pamata prāvā, t.i., no 1999. gada jūnija līdz 2001. gadam, viņam bija piemērojamas Kopienu tiesības un it īpaši tās no šīm tiesību normām, kas attiecas uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos (2006. gada 21. februāra spriedums lietā C-152/03 *Ritter-Coulais*, Krājums, I-1711. lpp., 31. un 32. punkts, un 2007. gada 18. jūlija spriedums lietā C-212/05 *Hartmann*, Krājums, I-6303. lpp., 17. punkts).

47 Atbilstoši Regulas Nr. 1612/68 7. pantam migrējošam darba ņēmējam ir tādas pašas sociālās priekšrocības, kādas ir piešķirtas valsts darba ņēmējiem. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šajā tiesību normā norādītais darba ņēmēja jēdziens ietver pārrobežu darba ņēmējus, kas uz to var atsaukties tāpat kā jebkurš cits šajā normā nosauktais darba ņēmējs (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Meints*, 50. punkts; 1999. gada 8. jūnija spriedumu lietā C-337/97 *Meeusen*, *Recueil*, I-3289. lpp., 21. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Hartmann*, 24. punkts).

48 Attiecībā uz "sociālo priekšrocību" jēdzienu, uz kuru veikta atsauce Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punktā, tas attiecas uz visām priekšrocībām, kas — vai nu ir vai nav saistītas ar darba līgumu — vispārīgi ir atzītas valsts darba ņēmējiem pamatā viņu darba ņēmēju statusa dēļ vai vienkārši tādēļ, ka viņu parastā dzīves vieta ir valsts teritorijā, un tādējādi kuru attiecināšana uz migrējošiem darba ņēmējiem, šķiet, notiek, lai atvieglotu viņu mobilitāti Kopienu teritorijā (1985. gada 27. marta spriedums lietā 249/83 *Hoeckx*, *Recueil*, 973. lpp., 20. punkts, un 1998. gada 12. maija spriedums lietā C-85/96 *Martínez Sala*, *Recueil*, I-2691. lpp., 25. punkts).

49 Pabalsts, kas maksāts atbilstoši *Wajong*, ir priekšrocība, kas ir atzīta darba ņēmējiem, kas slimības vai invaliditātes dēļ nespēj ar savu darbu nopelnīt to, ko persona, kam ir laba veselība un tāds pats izglītības un pieredzes līmenis, parasti nopelna ar savu darbu. Kā uzskata iesniedzējtiesa, attiecīgais pabalsts tātad ir sociāla priekšrocība Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punkta nozīmē.

50 Tiesa ir nospriedusi, ka dalībvalsts nevar noteikt sociālas priekšrocības minētā 7. panta nozīmē piešķiršanai nosacījumu, ka priekšrocības saņēmēju dzīves vieta ir šīs dalībvalsts teritorijā (iepriekš minētie spriedumi lietā *Meints*, 51. punkts, un lietā *Meeusen*, 21. punkts).

51 Ir taisnība, ka pabalsts, kas tiek maksāts atbilstoši *Wajong*, pieder pie speciāliem no iemaksām neatkarīgiem pabalstiem, kas norādīti Regulas Nr. 1408/71 4. panta 2.a punktā, skatīta kopā ar 10.a pantu, kura saņemšana var tikt likumīgi nodrošināta personām, kas dzīvo dalībvalstī, kuras tiesiskajā regulējumā paredzēts šāds pabalsts, un ka Regulas Nr. 1612/68 42. panta 2. punktā noteikts, ka tā "neietekmē pasākumus, ko veic saskaņā ar Līguma 51. pantu (vēlāk pēc grozījumiem — EKL 42. pants)", kas ir gadījums, par kuru ir runa tādā saskaņošanas regulā kā Regula Nr. 1408/71.

52 Tomēr atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai Regulas Nr. 1408/71 normas, kas pieņemtas, piemērojot EKL 42. pantu, ir jāinterpretē, ņemot vērā šī panta mērķi veicināt iespējami plašāku migrējošu darba ņēmēju pārvietošanās brīvību (2001. gada 8. marta spriedums lietā C-215/99 *Jauch*, *Recueil*, I-1901. lpp., 20. punkts).

53 Šajā sakarā īpašajā sociālo priekšrocību piešķiršanas jomā ar Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punktu ir noteikts speciāls regulējums attiecībā uz vienlīdzīgas attieksmes noteikumu, kas pasludināts EKL 39. panta 2. punktā, un tas ir jāinterpretē tādā pašā veidā kā EKL 39. panta 2. punkts (skat. 2006. gada 23. februāra spriedumu lietā C-205/04 Komisija/Spānija, Krājumā nav publicēts — Krājums, I-31.* lpp., 15. punkts).

54 No tā izriet, ka dzīves vietas nosacījumu, lai saņemtu pabalstu, ko maksā atbilstoši *Wajong*, var noteikt personai, kas atrodas tādā situācijā kā Hendrikss, tikai tad, ja tas ir objektīvi pamatots un samērīgs ar savu mērķi.

55 Kā Tiesa ir atzīmējusi iepriekš minētā sprieduma lietā *Kersbergen-Lap* un *Dams-Schipper* 33. punktā, pabalsts, ko maksā atbilstoši *Wajong*, ir cieši saistīts ar sociāli ekonomisko situāciju attiecīgajā dalībvalstī, jo tas ir atkarīgs no minimālās algas un

dzīves līmeņa Nīderlandē. Turklāt šis pabalsts pieder pie speciālajiem no iemaksām neatkarīgajiem pabalstiem, kas minēti Regulas Nr. 1408/71 4. panta 2.a punktā, skatītā kopā ar 10.a pantu, kuros personas, attiecībā uz kurām šī regula ir piemērojama, saņem pabalstus tikai dalībvalsts teritorijā, kurā tās dzīvo, un atbilstoši šīs valsts tiesību normām. No tā izriet, ka pats par sevi dzīves vietas nosacījums, kas ir paredzēts valsts tiesiskajā regulējumā, ir objektīvi pamatots.

56 Vēl minētā nosacījuma īstenošana nedrīkst tiesības, kas personai, kas atrodas Hendriksa situācijā, rodas no darba ņēmēju brīvas pārvietošanās, ietekmēt vairāk, nekā tas vajadzīgs, lai īstenotu valsts tiesiskā regulējuma likumīgos mērķus.

57 No šāda viedokļa ir jāatgādina, ka valsts tiesiskajā regulējumā, kā norādīts šī sprieduma 15. punktā, skaidri paredzēts, ka no dzīves vietas nosacījuma var atkāpties, ja tas radītu "lielu netaisnību". Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru valsts tiesām tiktāl, ciktāl tas ir iespējams, valsts tiesību normas ir jāinterpretē tādā nozīmē, kas ir saderīga ar Kopienu tiesību prasībām (1990. gada 13. novembra spriedums lietā C-106/89 *Marleasing*, *Recueil*, I-4135. lpp., 8. punkts, un 2004. gada 5. oktobra spriedums apvienotajās lietās no C-397/01 līdz C-403/01 *Pfeiffer* u.c., Krājums, I-8835. lpp., 113. punkts). Tātad iesniedzējtiesai ir jāpārliecinās, ka attiecīgās lietas apstākļos dzīves vietas valsts teritorijā nosacījuma prasība nerada tādu netaisnību, ņemot vērā, ka Hendrikss ir izmantojis viņa tiesības uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos un ka viņš ir saglabājis savas ekonomiskās un sociālās saiknes Nīderlandē.

58 Tātad, ņemot vērā iepriekš minēto, iesniedzējtiesai ir jāatbild, ka EKL 39. pants un Regulas Nr. 1612/68 7. pants ir jāinterpretē tā, ka tie pieļauj valsts tiesisko regulējumu, ar kuru ir piemēroti Regulas Nr. 1408/71 4. panta 2.a punkts un 10.a pants un kurā paredzēts, ka speciālu no iemaksām neatkarīgu pabalstu, kas minēts šīs regulas IIa pielikumā, var piešķirt tikai personām, kas dzīvo valsts teritorijā. Tomēr šī tiesiskā regulējuma īstenošana nedrīkst personas, kas atrodas

tādā situācijā kā prasītājs pamata prāvā, tiesības ietekmēt vairāk, nekā tas vajadzīgs, lai īstenotu valsts tiesiskā regulējuma likumīgos mērķus. Valsts tiesām tiktāl, ciktāl tas ir iespējams, valsts tiesību normas ir jāinterpretē saderīgi ar Kopienu tiesībām, īpaši ņemot vērā, ka attiecīgais darba ņēmējs ir saglabājis visas ekonomiskās un sociālās saiknes izcelsmes dalībvalstī.

Par ceturto jautājumu

59 Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa jautā, vai noteikumi, kas attiecas it īpaši uz Eiropas pilsonību, var radīt šaubas par noteikumiem, saskaņā ar kuriem tāds speciāls no iemaksām neatkarīgs pabalsts kā *Wajong* paredzētais pabalsts nav izmaksājams ārpus valsts teritorijas.

60 Kā tas ir atzīmēts atbildēs uz iepriekšējiem jautājumiem, dalībvalsts pilsonim, kas atrodas tādā situācijā kā Hendrikss, ir piemērojamas Līguma tiesību normas par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos.

61 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru saistībā ar EKL 18. pantu, kurā katram Eiropas Savienības pilsonim vispārējā veidā paredzētas tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, speciālā norma ir atrodama EKL 39. pantā, kas attiecas uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos (skat. 2002. gada 26. novembra spriedumu lietā C-100/01 *Oteiza Olazabal*, *Recueil*, I-10981. lpp., 26. punkts, un 2007. gada 26. aprīļa spriedumu lietā C-392/05 *Alevizos*, Krājums, I-3505. lpp., 66. punkts).

62 Tā kā uz pamata lietu attiecas EKL 39. pants, nav jālemj par EKL 18. panta interpretāciju (šajā sakarā skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Oteiza Olazabal*, 26. punkts, un lietā *Alevizos*, 80. punkts) un tātad uz ceturto jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

63 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

1) tāds pabalsts, kāds tiek maksāts atbilstoši 1997. gada 24. aprīļa Likumam par darba nespējas pabalstiem jauniešiem invalīdiem (*Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten*), ir uzskatāms par speciālu no iemaksām neatkarīgu pabalstu 4. panta 2.a punkta Padomes 1971. gada 14. jūnija Regulā (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, kas grozīta un atjaunota ar Padomes 1996. gada 2. decembra Regulu (EK) Nr. 118/97, kuru groza Padomes 1998. gada 4. jūnija Regula (EK) Nr. 1223/98, nozīmē, tādējādi personām, kas atrodas tādā situācijā kā prasītājs pamata prāvā, ir piemērojams vienīgi ar šīs regulas 10.a pantu ieviestais saskaņojošais regulējums, un šo pabalstu likumīgi var piešķirt tikai personām, kas dzīvo dalībvalsts, kas nodrošina

minēto pabalstu, teritorijā. Apstāklis, ka ieinteresētā persona agrāk saņēma pabalstu jauniešiem invalīdiem, kas bija izmaksājams ārpus valsts teritorijas, neietekmē minēto tiesību normu piemērošanu;

2) **EKL 39. pants un 7. pants Padomes 1968. gada 15. oktobra Regulā (EEK) Nr. 1612/68 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā ir jāinterpretē tā, ka tie pieļauj valsts tiesisko regulējumu, ar kuru ir piemērots 4. panta 2.a punkts un 10.a pants Regulā Nr. 1408/71, kas grozīta un atjaunota ar Regulu Nr. 118/97, kuru groza Regula Nr. 1223/98, un kurā paredzēts, ka speciālu no iemaksām neatkarīgu pabalstu, kas minēts šīs regulas IIa pielikumā, var piešķirt tikai personām, kas dzīvo valsts teritorijā. Tomēr šī tiesiskā regulējuma īstenošana nedrīkst personas, kas atrodas tādā situācijā kā prasītājs pamata prāvā, tiesības ietekmēt vairāk, nekā tas vajadzīgs, lai īstenotu valsts tiesiskā regulējuma likumīgos mērķus. Valsts tiesām tiktāl, ciktāl tas ir iespējams, valsts tiesību normas ir jāinterpretē saderīgi ar Kopienu tiesībām, īpaši ņemot vērā, ka attiecīgais darba ņēmējs ir saglabājis visas ekonomiskās un sociālās saiknes izcelsmes dalībvalstī.**

[Paraksti]